

ערבי פסחים פרק עשירי פסחים

קב.

עין משפט
נר מצוה

א [שׁוֹרֵעַ] אֵלֶּיךָ מִן הַמָּוֶה׃
 סֶפֶר הַחַיִּים׃
 כו ב מִי פִּי׃ מַהֲלֹכֹת
 מֵלֶכֶת הַלֵּלֶה אֶסְמֶנּוּ
 עֲשׂוּ׃
 קח ג מִי פִּי׃ מַהֲלֵי מֵלֶה
 הַלֵּלֶה יֵב׃
 ד [מִי] פִּי׃ מַהֲלֵי קִרְבֵּן
 סֶפֶר הַלֵּי׃
 קמ ה מִי פִּי׃ מַהֲלֹכֹת
 מֵלֶה הֵלֵךְ אֶסְמֶנּוּ שֶׁ
 טוֹשֵׁעַ אֵלֶּיךָ מִן הַמָּוֶה׃
 סֶפֶר׃
 קי ו מִי פִּי׃ מַהֲלֵי מֵלֶה
 הַלֵּלֶה ד וּפִי׃ מַהֲלֵי
 קִרְבֵּן סֶפֶר הַלֵּי טו סֶמֶן
 עֲשׂוּ רַב טוֹשֵׁעַ אֵלֶּיךָ מִן
 הַמָּוֶה סֶפֶר׃

תורה אור השלם

1. בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בִּארְבָּעָה
יָעֵשׂוּ חֵן בֵּין הָעַרְבִּי-
קִשְׁרֵי שֹׁמְרוֹ עַל מִצְוֹת
וְעוֹרִים אֵלֵיהֶן:
כְּמִדַּת כִּי יֵא
2. בִּרְאֵשִׁית בִּארְבָּעָה
יָעֵשׂוּ חֵן לַחֹדֶשׁ עִרְבֹר
תִּכְלֹל מִצְוֹת עַד עוֹ
הָאֶחָד וְעוֹשִׁים לַחֹדֶשׁ
3. שְׁמוֹת כִּי יֵא
כְּבָר: וְכִי יִגְדֹר תִּתֵּן
וְעֵשֶׂה סֶפֶן לִי הָמוּל לִי
וְקִשְׁרֵי שֹׁמְרוֹ עַל מִצְוֹת
וְהָיָה בְּאֶחָד הָאֲרָצִי וְכָל
עָרָא לֹא יִכְלֹל
שְׁמוֹת כִּי יֵא
4. שֶׁשֶׁת יָמִים תִּתֵּן
מִצְוֹת וְכִיֹּם הַשְּׁבִיעִי
עֲצַת לִי אֶלְחִיק לֹא
תַעֲשֶׂה מִלְּמִלָּה:
כְּרִית חַן

גליון הש"ם

תוס' ד"ה מפטירין וכו'
דפסח בן שנתו הוא
ורביך. ע"י תשובת מעיל
לדקה סי' ו':

רבינו חננאל

ודיחקו דלמא דלמא
 פסטיקיון וחכי קאמר,
 בראשונה תלמבאן קר
 אכיל לה למצה ודאי נפיק,
 אלא אפילו בחאורנה
 דאיכא דלמא דלמא
 למיכל מצה אכילה מסה
 מז' וזוטרא נמי
 להא דשרמולא פסטיקיון
 אחר מצה אפיומן, ליאנא
 מתני' מסייעא ליה אר
 פסטיקיון אחר הפסח
 אפיומן כה' אורי רבה
 מצה בזמן הזה. אמר רב
 מרוד מדרבנן, מאי שנא
 מרוד דרביה על מצות
 ומרורים יאכלוהו כמצי'
 דאיכא פסח איכא מרוד
 ותיארגא דלמא פסח
 אמרוד נמי לא אחיייא. אר
 הכי אמצה נמי דלא על
 מצות ומרורים תחב מרוד
 וזמא ממצה. ופוקרין לא
 מצה הדר אחררה קרא
 בערה תאכלו מצות,
 הכותוב קבע חובה אצוה
 דליכא פסח. דר אחר
 עיקב אמר דלא רצא ואחד
 בזמן הזה דרבנן.
 נמיא תחביה שנת ורבי
 נמיא תאכל מצות ורבי
 חשביע עצה, מה שביעי
 שותא אר ששי נמי שרות,
 אר טעמא, חשביע הדר
 ליה דרב שהיה בכלל רצא
 נמי תאכל שנתאמר שנת
 מן תחב מצות, שצא
 שביעי לעמד, לא למד על
 עצמו אר אלא למד על
 תחב כלו רביא, אסתיכל
 (ספח) [מצה] באלי הליה
 שרות, יכול אר ליה
 הראשון שותא ת"ל על
 "שנו בקעתו יאכלו, כלן

באחרונה אין בראשונה ^אפי' בראשונה בלא אחרונה לא כגון דלית ליה אלא כיות מנה וכו' לא דקוב לאוכלו על השובע והיות טעם מנה בפיו אבל ודאי אי אית ליה מנה לכל סעודתו טוב לו לאכול מנה בתחלה ומלאכלן וצדק עליה וחס"כ בגמר סעודתו יאכל כיות מנה ויהיה טעם

מִנֵּה צִפּוּ וַעֲיָקָר מִנֵּה עַל הָרָאשׁוֹנָה
שֶׁהָא צֹהֵל לְמִיחֲצוֹן וְגַם יֵהָ לְצִסְקוֹף
טַעַם מִנֵּה צִפּוּ צֹהֵמוֹ כִּזִּית אַחֲרוֹן
וּאֲפִילוֹ אִם עֵיָקָר מִנֵּה צֹהֲרוֹנָה אֵין
זֶה תִּמְנָה אִם אִזּוֹ מִצְרָכִין עַל הָרָאשׁוֹנָה
כְּדִי לְפַטוֹר הַמִּנֵּה אֵל אַחֲרוֹנָה שֶׁהִי
לֵאלֹהִים לְבָרֵךְ עַל הָאֲחֲרוֹנָה מִשּׁוּם שֶׁלֹּאֲהָר
שֶׁמִּילָא כְּרִיסוֹ הוּא אֲבָל יִכּוֹל הוּא לְבָרֵךְ
עַל הָרָאשׁוֹנָה וּתְפַטֵּר הָאֲחֲרוֹנָה שֶׁהִיא
עֵיָקָר הַמִּנֵּה כְּדִפְרִישִׁית לְעִילָא לְרַב
חֲסָדָא בְּנֵי תַרִּי טִיבּוּלִי דִּמְרוּר וְכֵן ז'ל
לְהַלֵּל שֶׁהִיא כּוֹרֵךְ מִנֵּה וּפְסָח שְׂבּוּף
הַסְעוּדָה וְהִיא הָאֵל כִּרְלִי מִנֵּה דְלֹאֲרִיטָא
אִם כֵּן צִתְחַלֵּת סְעוּדָה הִיא מִצְרָךְ עַל
הַמִּנֵּה וְאוּכַל דִּמְוַעֲלַת אֲזוּתָה בְּרַכָּה
לְבִרְכַּת מִנֵּה עִם הַפֶּסַח שְׂבּוּף וּמִיָּהוּ
לְהִיאָר פִּירוּשׁ דְּלַעֲלִל דְּלִרְבֵּךְ חֲסָדָא בְּנֵי
לְחוּר עַל שֶׁאֵר יִרְקוֹת לְטִיבּוּל רִאשׁוֹן
כְּדִי שִׁיבָרֵךְ עַל הַמְרוּר בְּטִיבּוּל שֵׁנִי
א"כ ה"נ יִחוּר כִּמוֹ כֵּן עַל הַסּוּפִגְנִין
לְאֲכּוֹל צִתְחַלֵּת כְּדִי שִׁיבָרֵךְ עַל אֲכִילַת
מִנֵּה לְצִסְקוֹף^(א) מִיָּהוּ לְפִי אַחֵר שֶׁגַּם לְרִבֵּךְ
חֲסָדָא אֵין צִרְךָ לְחוּר עַל שֶׁאֵר יִרְקוֹת
אִלָּא מִצְרָךְ עַל הַמְרוּר בְּטִיבּוּל רִאשׁוֹן
וּבְאֲזוּתָה בְּרַכָּה יֵאָח בְּטִיבּוּל שֵׁנִי ה"נ
יִבָּרֵךְ עַל מִנֵּה דִּמְתַּחֲלָה וְיֵאָח בְּשַׁל מִנֵּה
מִנֵּה שְׂלִבְסוֹף: **מִפְטִירִין** אַחֵר
מִנֵּה אֲפִיקוּיָמוֹן. וְאִתְ' אַחֵר הַפֶּסַח
מֵאִי טַעַמָּא אֵין מִפְטִירִין אֵל נִפְיִשׁ
טַעַמִּיָּה מִטְּפִי מִמֵּנָה יֵשׁ לוֹמֵר דִּלְמַדְפֶּרֶשׁ
בִּירוּשְׁלַמִי דִּמְשׁוּם יִנְאֵל עַל הַשּׁוּבָע
שֶׁלֹּא יֵבֵא לִידֵי שְׂצִירַת עֹשֶׁם וּכְתִיב
(שְׁמוֹת יב) וַעֲשֵׂם לֹא תִשְׁבְּרוּ בּוֹ וּמִשֶּׁה
אֵין לוֹכְלִין שׁוֹם דְּבִר וְאִתְ' הֵא בְּמִנְחָה
נְמִי אֲמַר' צִתְמוּרָה (דָּק כג.) וּבְמִנְחָמוֹת
(דָּק כא:) דִּנְאֲכַלְתָּ עַל הַשּׁוּבָע וְלִיכֹא
לְמִימַר הֵאִי טַעַמָּא י"ל דִּהֲתָה ה"ט
שֶׁלֹּא יֵאָח מִשְׁלָחִין רְבּוֹ רֵבֵב אֲבָל בְּמִנֵּה
לֹא שִׁיךְ הֵאִי טַעַמָּא לְרַבֵּךְ מִשְׁלָחִין רְבּוֹ
הוּא כּוֹלֵי הֵאִי וְחִגִּיגָה הִבֵּאָה עִם
הַפֶּסַח אַע"ג דְּלִיאָכָא לַת"ד^(ד) דְּלִית זֶה
מִשּׁוּם שְׂצִירַת עֹשֶׁם וּאֲפִי' אִינֵה נִאֲכַלְתָּ
עַל הַשּׁוּבָע הֵימּוֹ מִשּׁוּם דִּפְסָח^(ה) כֵּן שְׁמֹנו
הוּא וּרְכִין וְחִישִׁינן לְשְׂצִירַת עֹשֶׁם אֲבָל
חִגִּיגָה לֹא וּפְסָח דְּלִמַּר אֵין מִפְטִירִין
אַחֵר מִנֵּה וְאִלָּא אִם כֵּן לֹא ס"ל כְּטַעַם
הִירוּשְׁלַמִי וְאִלָּא סָבֵר דְּעִינִין שִׁיאָה
טַעַם מִנֵּה וּפְסָח צִפּוּ: **בָּרַךְ בֶּן נָבֵר**

לֹא יֵאָבֵד בּוֹ בּוֹ אִינוֹ אוֹבֵד. אֵין לפרס בו אינו חייב לאכול דהא דחא חייב לאכול דהא חייב בכל המזות אלא שאינו רואה וגרסה לפרס דמיייר ב' ישראל מומר בשעת שחיטה וחזר ועשה תשובה וקאמר אף על גב ד' ישראל מעליא הוא כיון שלא נמנה עליו בשעת שחיטה שז' אינו אוכל בו אבל אוכל הוא במנה ובמרוור וערל היינו שמתו אחיו מחמת מילה וחייב בכל המזות ומקיים כולן אלא שאינו בפסח ובפרק מי שחא טמא (לעיל דף יו.) גרס דמיייר כל ערל לא יאכל בו כל בן נכר לא יאכל בו למא' ולמשנ' צריכי דאי אומר ערל משום דמאס דכו' לאחורא משמע דא' לטמא' גופיה דקרא ולא הנידא דלמא' ל' ייהו צריכי למכתב אלא אדיוקא דקראי קאי דדייקינן בו הוא דאינו צ' לפרשא התם צריכא דאי אשמעינן כלומר דמיייר צריכי לדיוקא צ' לשמים אבל בן נכר אימא לא ואי אשמעינן בן נכר משום צריכא למתאש שלא צא להשמיענו אלא שחלוקים זה מזה והיו כאלו שן ומשמע רגל כו' (ש"ך לעיל) **ר"ב אחא בר יעקב אמר אחד** דמשמע צין לר' יהודה צין לר"ש סבירא להו דהוי דאורייתא (ט) מר ר דעלוי של פסח הוא חייב לאכול מזות ומר נפקא לן במעברא תאכלו יעקב ומ"מ תימא דרבי יהודה מנריך קרא לטמא ושהיה צדק גא כוותיה ואן קיימא לן ו כרבי יהודה לגבי רבי שמעון: מלא

בראשונה לא. דאין אדם רשאי לאכול כלום אחר מנחת חובב: מה שצונו רשות. דכתיבו וזיוס השביעי עשרת דלא כתיב תאכלו מנחת שהרי הוציאו מן הכלל אף ששת ימים רשות שאם רוצה יכול לאכול בשבת בלא לחם או להתענות: ברתנא' ג' דאם לא יאכלו. אם התחילו לאכול פסחא ישנו ועדיין לא אכלו כל פסחא כלל יאכלו דנראין כחולין פסחא בשמי תבורות' אף צומן הוצ' שאין פסחא אם ישנו כולם (י:)

רשב"ם

בראשונה לא. דל"ן אדם רשאי ללכת
כלום אחר מלכת חובה: מלה בזמן
הזה דאורייתא. לילה הראשון חובה:
היה מצוי ליה לטמא ושהיה בדרך
רחוקה. ובזמן שביהמ"ק קיים: כפי
בהאי וכפי בהאי וארינא. דטמא
ושהיה בדרך רחוקה לא יליף מעל
זו נכר דהא אית ליה משלומין לפסח
שני הלכך לא יוכל מזה בראשון עד
שיעשה פסח שני ויקיים על מלות
ומוריס יאכלוהו אבל ערל וזן נכר
דין הוא שיאכלו מזה בראשון דהא לא
אכלי בשני ואי כתב רחמנא בערב
תאכלו מלות הוא מוקמה לא בצרל וזן
נכר משום דלית ליה משלומין אבל
טמא ודך רחוקה אדית להו משלומין
לא ליחייבו בראשון הלכך כתב רחמנא
טמא ושהיה בדרך רחוקה: שביעי

מסורת הש"ס

(א) [לעיל קטו. קטז:]
 (ב) [לעיל קטז:] (ג) לעיל
 כח: (ד) שם ודף נ"ה.
 (ה) [לעיל כח: ע"ש]
 (ו) מכליתא ב"א פשה
 ת, (ז) [דברים מ"א]
 (ח) [מקומות. ע"י בפי
 הרשב"ם דה"י מוכח,
 (ט) [דברים מ"א.] (י) [שם]
 (יא) קטו. בד"ה [והדר]
 (כ) [לעיל ע.] (ל) מר נפקא
 ליה כ"ל וכו' ג' ג' בסמוך.
 רש"י, (מ) [עירובין מ"א:]

הגהות הב"ח

(א) גמרא ומוריס
אביאלהו בומן דליכט:
(ב) ש"ס ומוריס אביאלהו
מנה מיהדר: (ג) שם הדר
י"ה קרל עבר מכללו.
ז"ה ז"צ ב' בתמוז' תש"ח
קדושין דף לו ע"ב ד"ה
מוצב ונדי"א מומן ממעמ
דבריון הכה קרל דנא
מושנזימס מכללו מנא
וע"ז וכן קדוש מוס' געלי
דף כח ע"ב: (ד) רש"י
ד"ה כולם לא וכו'
אם ישנו כולם אחר
שני כנסות הראשונים
שלאחר
הסידור
לכנסות
האחרונים
הפסק סעודה הוא לא
יאכלו הס':

מוסף רש"י

למאמ ושהיה בדרך
הרוקוק. ש"ע"ס
עשה פסח מימי
מזה (לעיר הבח). מצה
ממיר בני לא ניכול
לא תחזירי (ש"ס). ערל
שמו אחי ממתת מילה
(ש"ס). בן גבר. מי
שנתכרו מעשו לאכי
בנשמי לא לכל המורה
(ש"ס). כתיב בהמי. על
ובן נכר ומכיר טמא
והיה בדרך חוקה לזכור
מנות. ופא על גב דמתי
יפך מימי הקבן אלעריך
היקשא קובע חובה.
ומקרא אחריי קובע כנון
שבעת מינות חלבלו,
וכנון מנות יאכל את
קצעות הימים, לא נפקא
לן קצעות חובה, דהו
לא חובה ניכח אלא מנות
יאכל ולא חמק, ואם רצה
ליון לשחמך ושלח
ממלה השמות בידו, ומע
הא בכולהו כתיב את
שבעת מינות וחנות מזה
אזי אלא לילה הראשון
לשלישין, אבל מחרת קרא
נפקא לן חובת לילה
הראשון מדכתיב הדיקשא

קשיא סתמא אסתמא דהא כבידא זולין (לעיל דף פו). סתם לן כר' יהודה דפסק נאכל בשתי חבורות אבל אין האוכל אוכל בשני מקומות הלכך טעמא דמתני' משום אכילה שני מקומות. והוא הדין נמי בנחלה בזמן הזה לאחר שהתחיל לאכול מזה חוצה באחרונה וישן הפסק אכילה היא ושוב לא יאכל משום דעבידא וזכר לפסח בזמן שצית המקדש קיים וכן מוכיח בגמרא דאילו בזמן הזה מותר מנה. וליכא דליפרושי טעמא משום דאין מפטירין אחר מנה אפיקותן דאם כן מיקשי לאידך לישנא דאמרין מפטירין אמאי לא אותביניה מיניה לעיל:

רבי
צריכותא אפילו דמו להדדי לגמרי וכי מוהירין מן הדין פשיטא דת
אוכל אכל אוכל הוא במנה ובממון קיימא הך צריכותא והכי
דקרא אכל אוכל הוא במנה ובממון דאי אשמעינן ערל משום
דלא מאים אכל ערל אימא לא ואף על גב דגמרא לא קאמר הכי
ריכי לגופייהו ודכוותה אשכחן בפי"ק דב"ק (דף ג.) גבי ושלח דמש
זה ואחד הוה מדרבנן. ז"ע צהריא סוגיא דפרק כל שעה (לשיל דף כ)
נפקא לן מעליו מדרבנן שבעת ימים תאכל עליו מזאת ועליו מיתור לא
מזאת כדכרנא וז"ל דהיא פנומא אליבא דרבא ולא כרז אחא ר
רמוקה וערל וכן נכר כסדרת רב אחא בר יעקב דלית היל

מצות ומדורות. אין לי אלא בזמן שביית המקדש קיים אין בית המקדש קיים מנין ת"ל בערב

מוסף תוספות

א. ו[ה]לל היה אוכל
בתחילה סופגנין ובסוף
כורך מצה ומרור ופסח.
פסקי תוספות סי' שלז.